

Dean Komel

Poddržavnost

Objavljeno v zborniku Spoprijem z razmerami in razmerji v Sloveniji, november 2017

Komentar

Avtor želi povedati, da Slovenija ne deluje kot civilizirana država, temveč se izčrpava v nenehnih politikantskih spopadih. To pa tvori plodna tla za najrazličnejše lobijske in napol mafijske skupine, ki v bistvu »regirajo« to deželo. Vendar intenca ni v opisu paradržave ali t. i. globoke države, ampak opozarjanje na nesposobnost kompetentnega in demokratičnega upravljanja z javnimi zadevami. Takole pravi: »Poddržavnost‘ tako označuje neurejanje in neizpolnjevanje državnosti, ki se ne izvršuje kot drža, marveč se prepušča stanju, podlega družbenim spopadom in ni zmožno spoprijema z družbenimi razmerami in razmerji« (str. 36).

Gre za neko vrsto defektne države oz. njenih upravljalcev, pa tudi stanja državljske zavesti. Na kratko, za odsotnost državotvorne mentalitete (če si dovolim malo poenostavitve). Ali se da stanje pripisati članstvu v EU? Avtor pravi, da ne, saj naj bi EU predpostavljala državnost v dejavni drži. Vendar so tu dileme oz. ostaja odprto, kaj bi ta aktivna državnost pomenila. Morda bi avtor o tem povedal kaj več. Primer, ki se nanaša na predlog zakona o rabi slovenščine v znanosti in izobraževanju, se mi ne zdi najbolj posrečen, ker je vpet v notranja kulturno-politična razmerja. Ali pa je mogoče sklepati, da članstvo v EU implicira zmanjšanje pomena slovenščine? Verjetno ne. Ali se je pomen slovenščine kot atributa dejavne države v zadnjih letih zmanjšal ali povečal (tudi v okviru nastopanja na zasedanjih teles odločanja v EU)?

Še eno vprašanje: tako z leve kot desne (pa bolj z leve) slišimo, da se predstavniki Slovenije »hlapčevsko« obnašajo napram EU ali drugim mednarodnim dejavnikom. Kaj avtor meni o tem? Kako v genuino državnost inkorporirati nacionalni interes? Ali o tem ni bilo že nekaj debate? Torej, kakšno je razmerje med poddržavnostjo in neupoštevanjem nacionalnih interesov? Ali je tu enačaj? Ali obstaja kakšna majhna država, ki izkazuje višjo stopnjo državotvornega vedenja (tako v smislu obnašanja kot znanja).

Frane Adam

Odgovor na komentar

I feel Slovenia

Ob pisanju teksta *Poddržavnost* za zbornik *Spoprijem z razmerami in razmerji na Slovenskem*, pa tudi že ob sooblikovanju programskih smernic za sam zbornik, so se mi nekako po filmsko nanizale scene, v katerih se odvija razvoj slovenske državnosti, ki lahko zavije v brezperspektivno trajanje s potečenim rokom. Kot nekaka zvočna spremljava mi je odzvanjal, se tako rekoč promoviral slogan *I feel Slovenia*. Kar mi po svoje pojasni, zakaj me je tako odbijal, že ko je bil prvič posredovan v uporabo: naznanjal je z ljubkostjo obdano ljudskost, ki naj bi jo čutili *od* Slovenije; ne več samo *do* »moje dežele« »na sončni strani Alp«, marveč globalno, *worldwide*, pod sateliti, na vseh družabnih omrežjih, promocija & emocija, Slovenija oživljena, gremo, gremo. Saj vsakdo, ki ga povprašajo o Sloveniji, pove, kako je lepa, razen tega pa bore kaj. In odjek »*Slovenija, od kod lepote tvoje*« iz jugoslovanskih časov lepo paše v kontekst. In če si pred zasluženim oddihom na prečudovitem – hrvaškem – Jadranu skupaj z Nušo Derenda, 2. 3. 2018, v Stožicah, zapojemo še šlager *Srebrnih kril Da te ne volim*, smo skoraj pri parlamentarnih volitvah 3. 6. 2018. Smo že nestrpni, kak full dober koncert bo prirejen za lokalne volitve, 18. 11. 2018, ozračje se že magnificira.

No, kar zadeva »slovensko državnost«, se je že pred državnozbornskimi (!) volitvami 2018, posebej pa po njih, izpričala kot *nebodijetreba, ki nam ob siceršnjih stiskah in tegobah predstoji*. Za ne preveč dobro zapisano (prejšnjo) vlado se je izkazalo, kako je najbolje, da predčasno odstopi, ker sicer morda ne bo pravočasno prišla na povolilni sprejem. V predvolilnih »soočanjih« je vprašanje kakršnekoli razvojne tematike izostalo, sicer pa spričo vsesplošnega samozadovoljstva z »opravljenim delom« ni bilo razlogov za razvijanje česarkoli. Pravzaprav ni (bilo) niti razlogov za volitve. To je neposredno potrdila tudi volilna udeležba s sicer preslišanim in prezrtim sporočilom, da precejšen del državljanov in državljanek Slovenije noče biti soudeležen pri nečem, kar vzpostavlja javnost in sosledno demokracijo. V

nasledku samo prihodnost, ki si jo izvolimo ali pa ne. Ali pa zastanemo v paralelni *po*-javnosti in samo malo *po*-jamramo. *Po*-hanje pa ima sploh tradicijo v teh krajih. Po razglasitvi volilnih rezultatov je postalo bolj ali manj jasno, da se bo uglasitev parlamentarne večine odvila za nazaj in da volitve res niso bile potrebne. Nekateri so si oddahnili: lahko si damo duška s serviranjem zelo pametnih, po lastnem prepričanju celo premetenih komentarjev ne *pod črto*, marveč *izpod nivoja*. In bo državni zbor spet, sicer kot malo razglašeni pevski zbor, zajamral *I feel Slovenia*.

Glede na to, da imamo volilni sistem, ki omogoča široko razpolaganje z volilnimi izidi, da se ti kot po načrtu preložijo v sedeže vladne pozicije in parlamentarne opozicije, bi bilo nadvse primerno uvesti še politično-parlamentarni koncept *kompozicije*, namesto premiera, prvega ministra ali predsednika vlade pa naj nastopi *kompozitor*. No, prav slovensko je *komponist*, kar bi lahko bil minister za kulturo. *Državni zbor* bi se lahko preimenoval v *kompost*. Pa vsi roke gor ... *I feel Slovenia*.

Seveda je to samo fikcija, ki pa ima svojo fiksno ceno v okviru politične razprodaje na račun slovenske državnosti. Ne bo narod nasrkal, saj ga skoraj nikjer več ni, marveč država, v nasledku državljanji in državljanke, ravno po svoji temeljni državljanski pravici in politični svobodi, ki niso kar »narod«, »ljudstvo«, »množica« ali »skupek«. Pa da čuti Slovenijo in se počuti kot doma v njej, še posebej če to dokazuje s kanaliziranjem negativnih občutkov in čustev do vsiljivega *tujstva*, kogarkoli od priseljenih že pod to in nekam tja uvrščamo, ker ne »feel Slovenia«. Pa še *made in Europe* ni, tako kot smo mi.

A za Slovenijo, Evropo in svet nam je oziroma bi nam moralo biti mar, ker smo to *mi sami* ne, mar ne? Take marnosti ne tvori zgolj počutje in občutje, marveč predvsem to, kar *moramo*, *moremo* in *zmoremo*. V slednjem pogledu pa se oni *extra-feeling* v *slow-motion* nemara izkaže prav nemaren. Ključna nemarnost, ki je pustila vnemar slovensko državnost, se je po mojem gledanju pripetila po letošnjih volitvah. Primerjamo jo lahko z zamujeno priložnostjo, ki se je Sloveniji »pripetila« na začetku sedemdesetih let prejšnjega stoletja in jo je »nadoknadila«, kolikor jo seveda je, šele z osamosvojitvijo in vključitvijo v Evropsko skupnost. In tudi takrat se je zaslužne za razvoj razglasilo za navadne zaslužkarje in izkoriščevalske sovražnike ljudstva.

Zamujena je povolilna priložnost, da stopijo skupaj vplivne politične strukture ter kljub različnim naziranjem uresničijo pogloblitve razvojne

cilje in smotre, ki zadevajo življenjske možnosti državljanek in državljanov v Sloveniji, kakor tudi mednarodno pozicioniranost Slovenije kot evropske države v času, ko se Evropska skupnost prelamlja na ključnih vprašanih svojega nadaljnega obstoja. Namesto tega se gradi na razpihovanju sovraštva, tako da ozračje ob vse slabše delujočih prezračevalnih napravah medijev, samooklicanih »varuhov demokracije«, postaja nadvse zadušljivo. *But I feel Slovenia*. Partija je postala patrija. Privajati ljudi na odvisnost in manjšati občutek osebne svobode. Si na ta način zagotoviti ne le oblast, pač pa tudi vladavino. Razpihovanje sovraštva bo (p)ostalo tudi prevladujoča značilnost »varnostne politike«. Kdo deluje v ozadju, kaj so dejanski nameni – lahko preiskujejo in raziskujejo za to kvalificirani, ki pa se na žalost v veliki večini izkazujejo zgolj za ideološko klasificirane. Nelagodje v kulturi se podžiga zgolj zato, da se obdrži lagodni poziciji na levem in desnem bregu slovenske reke, ki grozi s poplavami, čeprav njena struga zglada skoraj posušena. Boj za preteklost je dosegel in presegel samega sebe, tako da nas je premagala preteklost, pokazatelj tega pa je, da se osamosvojitve ne jemlje več kot izhodišča za pot naprej. Čeprav zgodovino večinoma pišejo zmagovalci (in jo je zato potrebno brati med vrsticami), nad preteklostjo ni mogoče zmagati. Sicer pa se lahko zlahka uveljavi stališče agencije *Slovenistan*, da zgodovine ne pišemo, marveč jo predpisujemo. Bili smo priča prvemu zastavičarskemu protestu proti samostojnosti Slovenije v Sloveniji. Brez zastav in proslav pa se v isti sapi – vsi zasopljani od siceršnjih borb – odpovedujemo slovenskemu jeziku v korist izobrazbenega, znanstvenega in kulturnega kapitalizma. Kateri pragmatizem je tu na delu – potem ko je prav delo zgubilo čast in oblast?

Na predstavitvi zbornika *Spoprijem ...* je bilo sicer podano rahlo vzvišeno stališče, češ, dovolj je analiziranj in teoretiziranj, potrebni so praktični ukrepi in sploh pragmatika. Lepo slišat, vendar ravnanje in ukrepanje brez presoje kaj kmalu »krepa«, čemur smo ravno danes priče. Na podlagi česa se oblikuje presoja? Gotovo ne zgolj iz tistega, o čemer se presoja in terja delovanje, marveč na podlagi vrednostne izbire, ki normira stanje do te mere, da ga pripoznamo kot situacijo in v njej uvidevno ravnamo ter postopamo. V Sloveniji prestajamo neko družbeno stanje, ne da bi se bili postavili v situacijo. To bo trajalo (*»šola bo dolga«*, kakor je Bedanec dejal Rožletu) vse dokler ne postane jasno, da je potrebno *upravljati z državo*, sicer vedno globlje in globlje drsimo

v poddržavnost, z njo pa v brezsituacijskost celotnega družbenega prostora, kjer tudi ni mesta za svobodo in postaje za pravičnost.

Problemi, s katerimi se znotraj razmer in razmerij v Sloveniji spoprijemamo, zato niso le pragmatično, marveč tudi in predvsem vrednostno *opredeljeni*. Vendar to ni kar kaka kriza vrednot, o kateri je sicer slišati, marveč prav stvar opredelitve. Vrednosti kot take tičijo v stvareh, ki nas zadevajo in prizadevajo, so tako zadeve, s katerimi imamo opraviti. Vrednosti lahko pričnemo zadevno sprejemati, kolikor nehamo pačiti realnost, ki nam spričo tega kaže obraz spake.

Še enkrat naj poudarim, da stanje poddržavnosti ne pomeni le »nevzdrževanih cest«, »slabo opremljene vojske in policije«, »rušenja zdravstvenega sistema«, »kršenja fiskalne politike«, »zanemarjanja kulturne dediščine in ustvarjalnosti«, »nedelovanja pravne države«, »nesposobne zunanje politike«, »nekonkurenčnega gospodarstva«, »globoke države« itn. To so vnanji pokazatelji, s katerimi je v bitki za oblast vedno mogoče tudi manipulirati. Manipulativno stanje poddržavnosti pa se oblikuje ob *predpostavki oblasti kot oblastništva*, »oblastovanja«, ki oblast vidi samo še v lastni *lasti*. Učinki poddržavnosti ne zadevajo le trojne delitve oblasti, ki vzdržuje demokratični red, marveč sežejo v *deljenje in podeljevanje oblasti* kot take, kolikor se konkretizira z razdeljevanjem pozicij, ki naj se obdržijo, držijo in vzdržujejo. Kar seveda tudi demokratični red preuredi v nered, v katerem lepo uspeva *novi razred*. V deželici tej, juhej.